

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VIII, Nr. 269

Parasjat Wajjisjlach

16 Kislev 5769
12/13 december 2008

Overzicht Parasjat Wajjisjlach (Bereisjet 32:4-36:43)

Onderweg, terug naar huis, zendt Ja'akov engelachtige boodschappers vooruit om zich met zijn broer Esav te verzoenen. De boodschappers keren terug en vertellen dat Esav naar hen onderweg is met een leger van 400 man. Ja'akov verdeelt zijn kamp strategisch, bidt voor steun van Hasjem en zendt geschenken naar Esav om hem te vermurwen. Die nacht blijft Ja'akov alleen achter en worstelt met de beschermengel van Esav. Ja'akov komt als overwinnaar uit de strijd, maar is gewond geraakt aan een zenuw van zijn heupgewricht (daarom eten de Joden de grote heupzenuw van een kosjer dier niet). De engel vertelt hem dat hij voortaan Israël zal heten, om aan te duiden dat hij zowel van een mens (Lavan) als van een bovennatuurlijk wezen (de engel) gewonnen heeft. Ja'akov en Esav ontmoeten elkaar en verzoenen zich met elkaar, maar Ja'akov, die Esav toch niet helemaal vertrouwt, verwerpt diens aanbod om samen verder te reizen. Sjechem, een Kena'anitische prins ontvoert Ja'akov's dochter Dina en neemt haar met geweld. In ruil voor een huwelijk met Dina stellen de prins en zijn vader voor dat Ja'akov en zijn familie trouwt met de leden van de Kena'anitische stam en zo de voordelen genieten van hun rijkdom. Ja'akovs zonen leiden Sjechem en zijn vader om de tuin, door te suggereren dat zij akkoord gaan met het plan – echter, zo stellen zij, eerst moeten alle mannen van de stad besneden worden. Dina's broers Levi en Sjim'on gaan vervolgens de stad binnen en doden alle door de besnijdenis verzwakte mannen. Deze actie wordt gerechtvaardigd doordat de stad stil gezwegen heeft bij de ontvoering van hun zuster, waardoor iedereen medeplichtig is geworden. Hasjem geeft Ja'akov opdracht naar Beit-El te gaan en daar een altaar te bouwen. Devora, de voedster van zijn moeder Rivka, sterft en wordt begraven beneden Beit-El, onder een eik. Hasjem verschijnt opnieuw aan Ja'akov, zegent hem en verandert zijn naam in Jisraël – Israël. Onderweg moet Rachel bevallen en baart Benjamin, de 12de van de stammen van Israël. Zij sterft in het kraambed en wordt langs de weg bij Beit-Lechem begraven. Ja'akov bouwt een graftombe voor haar. Jitschak overlijdt op de leeftijd van 180 jaar en wordt door zijn beide zonen begraven. De parasja eindigt met de opsomming van Esavs nakomelingen.

Met toestemming vrij vertaald uit Torah Weekly van Ohr Somayach in Jerusalem, Israel

©1998 Ohr Somayach International - All rights reserved.

De Haftara voor Parasjat Wajjisjlach Ovadja, 1:1-21

De voorspelling van de val van Edom

Korte samenvatting van de inhoud van de Haftara van deze week:

Ovadja heeft een profetie over Edom, de vijand van Israël. Hij voorspelt dat de volken van de wereld Edom de oorlog zullen verklaren. Ten gevolge van Edoms arrogantie zal het uiteindelijk een vernedering lijden, wanneer Hasjem Edom zal kleineren. Ten slotte zullen zijn vijanden Edom bedriegen, plunderen en leegroven. Edom zal in de val gelokt worden om ten oorlog te trekken, maar die zal het verliezen. Edoms land zal troosteloos verlaten achterblijven, omdat het Ja'akov tegenwerkte. Edom mishandelt zijn broedervolk Israel. Tengevolge van de zonden van Edom, zal zijn straf uiteindelijk vergelding zijn. Edom zal maat voor maat terugbetaald worden voor zijn mishandeling van Israël. Ten slotte zal het Joodse volk worden verlost. Ovadja spreekt over de overleving van het volk Israël en de toekomstige veroveringen. Israëls ballingen zullen terugkeren en de vroegere grenzen zullen hersteld worden. Hasjems Koninkrijk zal voor altijd gevestigd worden.

Het verband tussen de Haftara en de Parasja:

In de parasja, blijft Ja'akov gewond en hinkend achter als gevolg van zijn confrontatie met de beschermengel van zijn broer Esav. Zo zullen ook de nakomelingen van Esav, de Edomieten, ons volk zowel lichamelijk als geestelijk kwellen en verwonden. Echter, net zoals Ja'akov perfect uit deze gebeurtenis te voorschijn komt, zo zal dat ook gebeuren met het Joodse volk.

Een les van de Haftara

Ovadja was niet als Jood geboren, hij werkte voor het slechte Koninklijke paar Koning Achav en Koningin Jezebel. Hij verkoos zich niet te laten beïnvloeden door deze slechte omgeving, maar dichter tot Hasjem te naderen en goede daden te doen. Ovadja toonde, dat hoe slecht de omstandigheden ook zijn, ieder mens de mogelijkheid heeft zijn leven te verbeteren. Hij besloot Jood te worden.

Een nieuwe vertaling van Wajjisjlach met de klassieke commentaren

Inleiding tot de parasja door Ramban

32. ⁴Ja'akov zond afgezanten voor hem uit naar Esav, zijn broer, naar het land Sé'ier, naar het veld van Edom. ⁵Hij gaf hen opdracht om te zeggen: „Zo zullen jullie spreken tegen mijn heer, tegen Esav: 'Dit heeft uw dienaar Ja'akov gezegd: Ik heb tijdelijk bij Lavan gewoond, en ik ben daar tot nu toe opgehouden. ⁶Ik heb er ossen, ezels en kleinvee verworven, en slaven en slavinnen, en nu zend ik om het mijn heer mede te delen, om gunst te verkrijgen in uw ogen.' ”

1. **Ja'akov zond** – Deze afdeling werd geschreven om ons te informeren dat de Heilige, gezegend is Hij, Zijn dienaar redde, „dat Hij hem verlostte uit de hand van hem die sterker is dan hij” [*Jeremiahoe* 31:11] en hem een engel stuurde en hem redde en om ons verder te leren dat Ja'akov niet vertrouwde op zijn eigen rechtschapenheid, maar dat hij met al zijn inspanning trachtte zich te redden. Maar er is in deze afdeling ook een aanwijzing voor toekomstige generaties, want alles wat onze vader is overkomen met Esav, zal ons voortdurend overkomen met de nakomelingen van Esav, en het past ons om ons te houden aan het gedrag van de rechtvaardigen, door onszelf op drie manieren voor te bereiden: door gebed, door het geven van geschenken en door te redden door middel van oorlog te voeren, te vluchten en gered te worden. Onze Rabbijnen hebben deze aanwijzing van deze afdeling afgeleid (*Ramban*).

Ja'akov zond afgezanten – Echte engelen (*Rasji*)

Ja'akov zond afgezanten – Het is bekend dat het land Edom gelegen is tussen Charan en Erets Jisraël [dus daarom was Ja'akov genoodzaakt Esav te passeren] (*Ibn Ezra*).

Naar Esav..., naar het land Sé'ier – Onze Geleerden hebben Ja'akov verweten dat hij boodschappers zond naar Esav, om hem op de hoogte te brengen dat hij door zijn land zou trekken. Hij heeft, staat er in *Bereisjet Rabba* (75:2) als het ware slapende honden wakker gemaakt, door zich te bemoeien met een strijd die de zijne niet was. De Heilige, gezegend is Hij, zei tegen Ja'akov: „Esav ging zijn eigen weg, en jij zendt hem boodschappers en zegt tegen hem: „Dit heeft uw dienaar Ja'akov gezegd!” [zie volgend vers] Volgens mij is dit tevens een aanwijzing dat wij het aan onszelf te danken hebben dat wij in handen gevallen zijn van Edom (Rome), doordat de Chasmonese koningen in de periode van de Tweede Tempel naar Rome gingen om daarmee een verdrag te sluiten [zie I Maccabeeën, 8, waar vermeld wordt dat Jehoeda de Maccabeeër een verdrag sloot met Rome tegen de Grieken]. Zo staat het ook in traktaat Avoda Zara 8b (*Ramban*).

Ja'akov zond afgezanten – Om te weten te komen wat zijn broer van plan was (*Sforno*).

5. **Zo zullen jullie spreken tegen mijn heer** – Ja'akov noemde zijn broer Esav inderdaad 'mijn heer', om hen ervan te overtuigen dat hij Esav als zijn meester beschouwde en dat zij Esav moesten aanspreken, zoals een slaaf zijn heer aanspreekt (*Ibn Ezra*).

Ramban gelooft niet dat Ja'akov zijn broer in aanwezigheid van de boodschappers 'mijn heer' noemde, maar dat hij tegen zijn bedienden zei dat zij moesten zeggen: „Tot mijn heer Esav behoren wij,” of: „wij werden naar onze heer Esav gezonden...” en om tegen Esav te zeggen: „Aldus heeft uw dienaar Ja'akov gezegd, ...” En Ja'akov toonde dit respect voor zijn broer omdat het de gewoonte

is van een jongere broer om respect te tonen voor de oudere broer. Want Ja'akov had het eerstgeboorterecht en de zegen van Esav genomen, waarvoor Esav hem haatte, maar nu deed Ja'akov het voorkomen alsof dat voor hem geen betekenis had en alsof Esav nog steeds de eerstgeborene was, om op deze manier diens haat af te wenden.

Ik heb tijdelijk gewoond – Ik ben geen vooraanstaand persoon geworden, maar een vreemdeling was ik er. Het is niet de moeite waard voor jou om mij te haten vanwege de zegen van je vader waarmee hij mij gezegend heeft, toen hij zei: *wees een heerser over je broeders* (Gen. 27:29), het is niet uitgekomen. (Een andere verklaring: het Hebreeuwse woord voor *ik heb tijdelijk gewoond* - *garti* - heeft als getalswaarde 613 [*Gimmel* = 3 + *Reesj* = 200 + *Tav* = 400 + *joed* = 10], dat wil zeggen, ik verbleef wel bij de slechte Lavan, maar ik bleef toch de 613 mitswot houden en ik heb niet van zijn slechte gewoonten geleerd.) (*Rasji*)

Ik heb tijdelijk gewoond – Tot nu toe en daarom kon ik niet eerder komen om mijn respect te tonen (*Sforno*).

6. **Ik heb er ossen en ezels verworven** – Vader zei tegen mij [in zijn zegen in Gen. 27:28]: *van de dauw van de hemel en van het vette der aarde*; welnu, dit alles hier, [deze ossen en ezels] komt niet uit de hemel, noch uit de aarde [dus de zegen werd niet vervuld] (*Rasji*).

Ossen en ezels – [Er staat in het Hebreeuws: *een os en een ezel*] Het is de gewoonte om van vele ossen te zeggen: *een os* [zoals: het gedierte, het geboomte, enz. en ook: vijf euro en niet: vijf euro's] (*Rasji*).

En nu zend ik om het mijn heer mede te delen – dat ik bereid ben alles te doen wat mijn heer mij gebiedt (*Ibn Ezra*).

En nu zend ik om het mijn heer mede te delen – Om u mede te delen dat ik gekomen ben **om gunst te verkrijgen in uw ogen** – dat ik u vreedzaam gezind ben en uw vriendschap zoek (*Rasji*).

Ramban verklaart dat de woorden **En nu zend ik om het mijn heer mede te delen** betrekking hebben op het begin van het vers, als volgt: Ik zend nu om mijn heer te vertellen over de rijkdom, de bezittingen en de kostbaarheden die ik verkregen heb, om daar mee te doen overeenkomstig uw wens. Hij laat dus doorschemeren dat hij hem daarvan een geschenk wil sturen, of dat Esav ervan mag nemen wat hij wil. En dat is de betekenis van wat er geschreven is taat in Gen. 33:8, als Esav zegt: „Waartoe dient heel dit leger van jou, dat ik ontmoet heb?” En hij [Ja'akov] antwoordde: „Om gunst te vinden in de ogen van mijn heer.”

Om gunst te verkrijgen in uw ogen – Ik ben er zeker van dat u zult zijn ingenomen om te horen over mijn welstand en bevoorrechte positie, en dat u mij gunstig gezind zult zijn dat ik u dit vertel (*Sforno*).

⁷Toen de afgezanten terugkwamen bij Ja'akov zeiden zei: „Wij zijn bij uw broer Esav geweest en hij komt u ook tegemoet, en er zijn 400 mannen bij hem.” ⁸Nu werd Ja'akov erg bang en hij kreeg het zeer benauwd en hij splitste het volk dat bij hem was en het kleinvee en de runderen en kamelen in twee kampen. ⁹Want hij zei: „Als Esav naar het ene kamp komt en het verslaat, dan kan het kamp dat overblijft nog ontkomen.” ¹⁰Toen zei Ja'akov: „G-d van mijn vader Avraham en G-d van mijn vader Jitschak, Hasjem, Die tegen mij gezegd heeft: 'Keer terug naar je land en naar je geboorteplaats, en Ik zal zorgen dat het je goed gaat', ¹¹ik ben gering geworden door al Uw weldaden en door al Uw trouw die U Uw dienaar bewezen heeft, want met mijn stok ben ik deze Jordaan overgestoken, en nu besta ik zelfs uit twee kampen.

7. Toen de afgezanten terugkwamen – Deze boodschappers hadden hun opdracht vervuld, maar de Tora vermeldt dat niet, want dat dient nergens voor. En de betekenis van: „en hij komt u ook tegemoet” is dat: „niet alleen u gaat hem tegemoet, maar hij komt ook u tegemoet en jullie zullen elkaar spoedig ontmoeten.” (*Ramban*)

Wij zijn bij uw broer Esav geweest – Van wie u gezegd heeft: hij is mijn broer, maar hij gedraagt zich tegen u als Esav de booswicht, die u nog steeds haat (*Rasji*).

Rasjbam heeft een totaal andere verklaring: „**Wij zijn bij uw broer Esav geweest**, en u heeft gunst gevonden in zijn ogen. **En hij komt u ook tegemoet**, om u eer te bewijzen, omdat hij blij is dat u komt en van u houdt.

8. Hij werd bang en hij kreeg het zeer benauwd – Hij was bang dat hij gedood zou worden en hij vreesde dat hij misschien anderen [Esav en zijn makkers] zou moeten doden (*Rasji*). *Rasjbam* schrijft dat Ja'akov, ondanks het gunstige rapport van de boodschappers, Esav niet vertrouwde.

Esav wilde de afgezanten helemaal niet ontvangen of niet naar hen luisteren, want anders zou Tora dat wel vermeld hebben, en de reactie van Esav en zijn gesprek met de afgezanten hebben opgetekend. Als hij Ja'akov gunstig had willen ontvangen, had hij wel zijn groeten aan de boodschappers voor Ja'akov meegegeven, maar daar wordt allemaal niets over gezegd. En toen Ja'akov hoorde dat Esav met vierhonderd man sterk op hem af kwam, begreep hij dat dit niet alleen maar was om hem te begroeten, maar om oorlog te voeren en om Ja'akov kwaad te doen (*Ramban*).

9. Dan kan het kamp dat overblijft nog ontkomen – Ondanks hem, want ik zal met hem strijden. Hij bereidde zich voor op drie manieren: met een geschenk, met gebed en met oorlog. Met een geschenk, zoals er staat [in vers 32]: *het geschenk ging voor hem uit*. Door middel van gebed, want er staat: *En Ja'akov zei: G-d van mijn vader Avraham*, enz. Op oorlog, zoals er hier staat: *Dan kan het kamp dat overblijft nog ontkomen* (*Rasji*)

De beide kampen lagen op geruime afstand van elkaar, zodat, als het ene kamp zag, dat het andere verslagen werd, het nog tijd had om te vluchten (*Rasjbam*).

Als Esav het ene kamp verslaat, kan het andere misschien vluchten, of misschien zal zijn woede bedaren, of G-d brengt redding. En de Rabbijnen leerden ons in *Bereisjiet Rabba* (76:2) dat men zijn geld niet allemaal op één plaats moet bewaren. En de bedoeling van dit alles is dat Ja'akov wist dat zijn nakomelingen niet in handen zouden vallen van Esav. Dit houdt in, dat de nakomelingen van Esav geen decreet zullen uitvaardigen met het doel dat onze naam volledig wordt uitgewist. Eén van hun heersers zal in zijn land een decreet uitvaardigen tegen onze welvaart of tegen onze mensen, maar een koning in een ander land

zal tegelijkertijd erbarmen hebben en de vluchtelingen opnemen en ons redden. [En zo is het inderdaad door de eeuwen heen steeds geweest: wanneer de Joden in het ene land vervolgt werden, was er altijd wel een land dat hen welkom heette.] En zo zeggen onze Geleerden in *Bereisjiet Rabba* (76:3): „Als Esav naar het ene kamp komt en dat verslaat” – dat zijn onze broeders in het zuiden – „dan zal het andere kamp ontsnappen” – dat zijn onze broeders in de diaspora (*Ramban*).

10. De G-d van mijn vader Jitschak – En elders [Gen. 31:42] zegt hij: *De door Jitschak gevreesde*. En nog iets, waarom noemt hij ook nog de bijzondere Naam [Hasjem]? Het was toch voldoende geweest als er geschreven was: *Die tegen mij gezegd heeft: keer terug naar je land*. Maar op deze manier zei Ja'akov tegen de Heilige, gezegend is Hij: Twee beloften heeft U mij gedaan, één bij mijn vertrek uit mijn vaders huis, uit Beëer Sjewá', toen U zei [in Gen. 28:13]: *Ik ben Hasjem, de G-d van je vader Avraham en de G-d van Jitschak* en U heeft tegen mij gezegd [in Gen. 28:15]: *en Ik zal overal waar je gaat over je waken*. En in het huis van Lavan heeft U tegen mij gezegd [Gen. 31:3]: *Keer terug naar het land van je vaderen en naar je geboorteplaats, en Ik zal met jou zijn*. En daar [met die twee beloften] heeft U zich aan mij geopenbaard alleen met de bijzondere naam, want er staat [in Gen 31:3]: *Hasjem zei tegen Ja'akov: keer terug*, enz. En met deze twee beloften kom ik nu bij U terug (*Rasji*).

G-d van mijn vader Avraham – Hij begon zijn gebed met G-ds liefde te prijzen en hij begint ook met het noemen van de verdiensten van zijn vaders, net zoals wij doen bij het begin van de *Sjemonee Esree*, dat door de Mannen van de Grote Vergadering is ingesteld (*Sforno*).

11. Ik ben gering geworden door al Uw weldaden – Mijn recht op beloning is verminderd door Uw liefdadigheden en de trouw die U mij bewezen heeft. Daarom ben ik bang dat, sinds U mij beloften hebt gedaan, ik het voor mijzelf bedorven heb door te zondigen en dat ik daardoor zal worden overgeleverd in de handen van Esav (*Rasji*). Dit betekent dus dat ook al heeft Hasjem iemand gezegend en beloofd goed voor hem te zijn, men daar toch niet op kan rekenen, want mogelijk heeft men de goedgunstigheid van Hasjem verspild door te zondigen (*Ramban*).

En door al Uw trouw – Dat U al Uw beloften aan mij trouw bent nagekomen (*Rasji*).

Want met mijn stok – Ik had geen zilver noch goud bij mij, en geen vee, alleen mijn stok. En de Midrasj vertelt: hij zetten zijn stok in de Jordaan en die werd daarop gespleten [dus men moet hier niet vertalen *met mijn stok* maar: *door mijn stok*] (*Rasji*).

Ramban is het niet eens met *Rasji*'s verklaring. Hij vertaalt: **Ik ben te klein voor al Uw genade en waarheid**, dat wil zeggen, dat Ja'akov meende dat hij niet in

¹²Redt mij toch uit de handen van mijn broer Esav, want ik vrees hem, dat hij zal komen en mij met de moeders en hun kinderen zal neerslaan. ¹³U heeft toch gezegd: ‘Ik zal je veel goeds doen en Ik zal je nakomelingen maken als het zand van de zee, zodat het niet te tellen zal zijn, zo talrijk zal het zijn.’”

staat was al dat goede te kunnen waarmaken, zoals er geschreven staat in *Bereisjiet Rabba* (76:4): Rav Abba heeft gezegd: dit betekent: „Ik ben het niet waard.” En met ‘waarheid’ wordt hier ‘kinderen’ bedoeld.

12. **Uit de handen van mijn broer Esav** – Uit de handen van Esav, die zich niet tegenover mij gedraagt als een broer, maar als Esav, de booswicht (*Rasji*).

13. **Ik zal je veel goeds doen** – Ik zal je goed doen vanwege je eigen verdiensten, ik zal je *veel* goeds doen vanwege de verdiensten van je vaders (*Rasji*).

Ik zal je nakomelingen maken als het zand van de zee – En waar heeft Hij zo tegen hem gesproken, Hij heeft toch alleen gezegd: *Je nakomelingen zullen zijn als het stof van de aarde?* Echter het wil zeggen: *want Ik zal je niet verlaten totdat Ik gedaan heb wat Ik tegen Avraham omtrent jou gezegd heb* [Gen. 28:15]. En tegen Avraham had hij gezegd [in Gen. 22:17]: *en ik zal je nakomelingen zeer vermeerderen, zoals de sterren aan de hemel en als het zand op het strand van de zee* (*Rasji*).

Vluchten of vechten

Door Yossy Goldman

Van alle dingen die wij Joden in acht nemen om bepaalde gebeurtenissen in ons historisch verleden te gedenken, is dat, wat we deze week in de *parasja* lezen, ongetwijfeld een van de vreemdste. Ja’akov worstelt met een engel (Esav’s beschermengel) en in de loop van het gevecht wordt zijn heup ontwricht. „Daarom,” zegt Tora, „eten de Israëlieten tot op deze dag niet de verwrongen zenuw (van een dier) bij het heupgewricht, omdat hij Ja’akovs heup trof bij die verwrongen zenuw.”

De verwrongen zenuw (*nervus ischiadicus* of in het Hebreeuws: *gid hanasjee*) en de omliggende pezen en spieren zijn moeilijk behoorlijk te verwijderen en daarom kan men doorgaans alleen maar kosjer vlees krijgen wat van de voorkant van het dier afkomstig is. Dus als het je altijd heeft gestoord waarom je geen kosjere biefstuk van het haasje kunt krijgen, dan kun je daar onze vader Ja’akov en zijn worstelpartner – de engel van Esav – de schuld van geven.

Wel nu, vertel me eens, alleen omdat 4.000 jaar geleden een van mijn voorouders zijn heup ontwricht heeft, moet ik mij mijn culinaire behoeften onzeggend? Is dat redelijk, is dat logisch? Waarom moeten we dat gedenken?

De twaalfde eeuwse Franse geleerde, Rabbijn Sjmoel ben Meier (*Rasjbam*), een kleinzoon van *Rasji* en een Bijbel- en Talmoed-commentator, biedt het volgende inzicht. Het verhaal van Ja’akov en de engel vond vlak voor de op handen zijnde ontmoeting tussen Ja’akov en zijn vervreemde tweelingbroer plaats. Esav kwam hem tegemoet met vierhonderd gewapende mannen, en Ja’akov was eigenlijk van plan om voor Esav te vluchten. Dat was het moment waarop de engel hem aanviel. Volgens de *Rasjbam* was de reden dat de engel met Ja’akov worstelde, opdat hij gedwongen zou worden stand te houden en zich te verdedigen en niet te vluchten via de achterdeur. Het noodlot zelf dwong Ja’akov om de vijand te confronteren en hem te overwinnen. Alleen dan zou hij getuige zijn van de vervulling van G-ds belofte om hem tegen ellende te beschermen.

Het schijnt dat Ja’akov gevaarlijk dicht bij een patroon van escapisme kwam, een patroon om overal voor op de vlucht te gaan. Hij vluchtte uit Be’eer Sjeva, toen Esav hem wilde vermoorden. Hij vluchtte voor Lavan in Charan in het midden van de nacht, omdat hij bang was dat Lavan hem niet zou laten terugkeren naar zijn ouderlijk huis. En nu bereidde hij zich opnieuw voor om voor Esav te vluchten. Elk moment kon er nu een andere nachtelijke vlucht zijn.

Kennelijk wilde G-d Ja’akov leren dat een filosofie, gebaseerd op vluchten niet de Joodse manier is. Daarom ontwrichtte de engel Ja’akovs heup, waarmee hij verhinderde dat hij zou weggrennen. Nu had Ja’akov geen andere keuze dan te vechten. Ten slotte versloeg hij de engel en werd gezegend met de naam „Israël”, hetgeen een superieure status vertegenwoordigt, een status van overwinning en adel: „Voortaan zal uw naam niet meer Ja’akov zijn maar Israël – Strijder voor G-d – want u hebt gestreden met G-d en mensen en u hebt overwonnen” (*Bereisjiet*32:29).

Iedere zoon en dochter van Ja’akov moet deze les leren. Ieder van ons moet een kind van Israël worden. De eigenschap van onbevreesdheid en moed, van kracht en zelfopoffering, dat zijn de kenmerken van Israël. Wanneer we ophouden met weg te rennen voor onze problemen, maar die moedig en vastberaden tegemoet zien, dan gaan we een hogere status van bewustzijn binnen. Dan stijgen we op van de Jood Ja’akov, die nog steeds doorvecht, tot de status van Israël, waar we uiteindelijk triomfantelijk uit te voorschijn komen. Wanneer we bereid zijn de uitdaging aan te nemen en te vechten, in plaats van te vluchten, dan klimmen we op van worstelaars tot overwinnaars, van nederige Ja’akov tot dominant Israël.

Dat is natuurlijk nooit makkelijk. Vluchten is doorgaans de weg van de minste weerstand. En ik suggereer ook niet dat we op zoek moeten gaan naar een gevecht. Maar het is een feit dat er omstandigheden zijn dat we weten dat we een dergelijke confrontatie niet uit de weg moeten gaan. We moesten ons vastberaden opstellen voor een bepaald probleem of persoon, ten einde effectief met de situatie te kunnen omgaan. We hoeven geen mensen te zijn die altijd confrontatie zoeken. Maar vaak weten we diep in ons hart dat als we een bepaald probleem niet recht onder ogen komen, het ons zal blijven achtervolgen.

Wanneer we ons kunnen ontwikkelen van meegaand tot moedig, dan zal het verhaal van Ja'akovs worstelpartij blijven voortleven en voortgaan ons te inspireren om de sterkere persoonlijkheid te worden, die we eigenlijk kunnen zijn. Het ontwrichte heupgewricht wordt dan een eeuwig aandenken, want het maakt van ons betere mensen. En het kleine offer dat we dan brengen, door de niet-kosjere stukken vlees uit de heup van het dier te vermijden, zijn die moeite best waard.

Rabbi Yossy Goldman werd geboren in Brooklyn, New York in een vooraanstaande Chabad familie. In 1976 werd hij door de Lubavitcher Rebbe als sjeliach uitgezonden om te dienen in de Joodse gemeenschap van Johannesburg, Zuid-Afrika. Hij is Senior Rabbijn van de Sydenham Highlands North Shul sinds 1986, en president van de South African Rabbinical Association.

De inhoud van dit artikel is het copyright van de auteur, uitgever en/of Chabad.org en is geproduceerd door Chabar.org. Indien u heeft genoten van dit artikel, moedigen wij u aan het verder te verspreiden, mits u zich houdt aan de copyright policy, te vinden op: <http://www.chabad.org/global/popup/default.asp?imagename=/Images/Global/small-top.gif&aid=77062>

MISJNA VAN DE WEEK

Pea – Hoofdstuk 1

Misjna 3

נוֹתֵינִין פֶּאָה מִתְחִלַּת הַשָּׂדֶה וּמֵאֲמֻצָּעָהּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, וּבְלֶבֶד שְׂיִתֵּן בְּסוֹף כְּשֵׁעוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם שִׁיר קָלַח אֶחָד, סוֹמְךָ לוֹ מִשׁוּם פֶּאָה וְאִם לֹא, אֵינּוּ נוֹתֵן אֶלָּא מִשׁוּם הֶפְקֵר:

¹Men geeft *pea* van het begin van het veld en van het midden². Rabbi Sjim'on zegt: „Onder voorwaarde dat hij aan het eind volgens de maat geeft³.” Rabbi Jehoeda zegt: „Wanneer hij één halm laat staan⁴, dan telt dat bij de *pea*. En zo niet⁵, dan heeft hij alleen *hefker* gegeven.”

Aantekeningen

1. De verplichting om *pea* achter te laten voor de armen bestaat hoofdzakelijk aan het eind van het veld (zie *Wajj.* 19:9). Onze misjna bespreekt de mogelijkheid om *pea* aan het begin of in het midden achter te laten.
2. **Men geeft *pea* van het begin van het veld en van het midden** – [D.w.z. men mag het aan het begin of in het midden van zijn veld voor de armen achterlaten] en men hoeft de *pea* niet aan het eind van zijn veld te laten liggen, zoals er geschreven staat [*Wajj.* 19:9]: „...je zult niet de hoek van je veld geheel afmaaien...”. Tora zegt: geef *pea*, ook al heb je nog iets om af te maaien (*RAV*).
3. **Rabbi Sjim'on zegt: „Onder voorwaarde dat hij aan het eind volgens de maat geeft”** – [D.w.z. minstens een zestigste]. Hoewel volgens de *Tana Kama* ook datgene wat men van het begin of het midden van het veld laat staan, de status van *pea* heeft, dan geldt toch dat men zijn plicht niet gedaan heeft wanneer men niet aan het eind van zijn veld een zestigste heeft laten staan, volgens de [door de rabbijnen voorgeschreven] maat, samen met wat hij aan het begin en het eind gegeven heeft. Zo staat het in de *Talmoed Jeroesjalmi*. Maar Rambam legt uit dat men volgens R. Sjim'on aan het eind van zijn veld een zestigste moet laten staan, behalve wat men al aan het begin en in het midden van zijn veld heeft laten staan [in tegenstelling dus tot de *Tana Kama* die meent dat als men aan het begin en/of in het midden een zestigste heeft laten staan, dat voldoende is] (*RAV*).
4. **Wanneer hij één halm laat staan** – Aan het eind van het veld, en als hij die voor de *pea* achterliet, dan voegt zich dat bij de rest wat hij aan het begin en aan het eind heeft laten staan als *pea* (*RAV*). [Want volgens Tora is er geen maat voor *pea* en men heeft dus met een enkele halm zijn Tora-plicht reeds gedaan, want Tora eist: „Van de hoek van je veld”, d.w.z. van het eind van je veld. Maar de geleerden, die eenzestigste deel van het veld eisen, hebben niet gezegd dat dit van het eind van het veld moet komen.]
5. **En zo niet** – Als hij zelfs niet één halm aan het eind van het veld als *pea* heeft hij achtergelaten, dan telt datgene wat hij in het midden en aan het begin van het veld heeft laten staan niet als *pea*, maar dat heeft dan de *din* van *hefker* [het verschil tussen *hefker* en *pea* is dat *pea* uitsluitend bestemd is voor de armen, terwijl *hefker* „eigenaarloos” betekent en ieder die het vindt, rijk of arm, mag het nemen]. Met deze mening verschilt hij [Rabbi Jehoeda] met Rabbi Sjim'on, die meent dat ook als men geen halm aan het eind van het veld laat staan, datgene wat aan het begin en het midden is blijven staan, wel als *pea* gerekend wordt, maar dat de eigenaar van het veld nog niet aan zijn *pea*-verplichting [*mid'oraita*] voldaan heeft. En de halacha volgt Rabbi Sjim'on (*RAV*).

Daf-Notities nazier 20a

Door Rabbi Mendel Weinbach, decaan Ohr Somayach

Een tegenstrijdige getuigenis

Twee paar getuigen verschijnen voor een rabbinale rechtbank, om te getuigen over het aantal *neziroet*-periodes dat een zekere Jood op zich genomen heeft. Het ene stel beweert dat hij voor twee periodes gezworen heeft, terwijl het andere stel beweert dat het er vijf waren.

Beit Sjammai beslist dat aangezien er tegenstrijdige getuigenissen zijn, wij geen van beide getuigenissen accepteren en dat er geen verplichting tot *neziroet* bestaat. Beit Hillel meent dat aangezien er ten minste overeenstemming bestaat over twee periodes, die Jood dat aantal verplicht periodes verplicht is als *nazier* te houden.

Tosefot vraagt waarom in deze Misjna geen rekening wordt gehouden met wat diegen die de eed gezworen heeft, zelf zegt. Wanneer hij stil blijft, wanneer getuigen beweren dat hij gezworen heeft vijf periodes *neziroet* te houden, dat kan zijn zwijgen worden opgevat als een instemming, hetgeen een verplichting meebrengt.

Tosafot geeft een aantal antwoorden:

1. De beschuldigde Jood, die de eed gezworen zou hebben, spreekt beide getuigenissen tegen, zodat ons geen andere optie overblijft, dat te vertrouwen op de getuigen.
2. Hij verklaart dat hij zich niet herinnert hoeveel periodes hij op zich genomen heeft.
3. Beide getuigen-paren komen tegelijkertijd, zodat zijn zwijgen niet geïnterpreteerd kan worden als een instemming met een verklaring, omdat hij geen noodzaak ziet getuigen tegen te spreken, die elkaar reeds tegenspreken.

UIT DE SCHATKIST VAN CHASSIDISCHE VERHALEN

NEDERIGHEID

„Ik ben onwaardig” (*Bereisjet 32:11*)

Het waren moeilijke tijden voor Reb Noach uit Lechovitch, en hij zonk zo diep in de schulden, dat hij gedwongen werd om de verschillende steden te bezoeken waar zijn chassidim woonden, om hen om hulp te vragen. Zij waren blij dat zij hem konden helpen in zijn uur van nood. Toen hij in Minsk aankwam, kwamen alle beroemde namen van deze geleerde stad naar buiten om hem te eren, want hij was beroemd voor zijn geleerdheid, zelfs in niet-chassidische kringen.

Reb Noach zag dit welkom voor hem als te zijn gebaseerd op verkeerde pretenties en later zei hij daarover: „De geleerden van Minsk kwamen naar buiten om mij eer te bewijzen, maar ik was alleen maar op reis gegaan omdat ik zoveel schulden heb en ik mijn schuldeisers moet betalen. Ik ben ten slotte alleen maar geld schuldig, geen eer. Ik ben niet op reis gegaan omdat ik eer nodig had.”

Eén van zijn favoriete uitspraken was de volgende: „Een mens wordt vaak een microkosmos genoemd – een miniatuur wereld. Wanneer hij een hele wereld is in zijn eigen ogen, dan is hij klein; wanneer hij klein is in zijn eigen ogen, dan is hij een hele wereld.”

Iemand die eer krijgt, is niet zo groot als iemand die eer geeft, want de eerste is iemand die iets krijgt.

En wie iets krijgt is altijd minder dan wie iets geeft.

Rabbi Raphael van Bershad

Wekelijkse Halacha Serie

HILCHOT SJABBAT

**Gebaseerd op de Kitsoer Sjoelchan Aroech, Misjna Beroera, Sja'arei Halacha,
en Sjemirat Sjabbat Kehilchata
Samengesteld door Zwi Goldberg**

HOOFDSTUK EEN – VOORBEREIDING VOOR SJABBAT

1. De voorbereidingen voor Sjabbat beginnen op vrijdag. Men hoort dan vroeg op te staan om alles voor de Sjabbat op tijd gereed te hebben. Zelfs al heeft men bedienden of familieleden die de voorbereidende werkzaamheden kunnen en willen doen, dan moet men toch trachten persoonlijk iets voor de Sjabbat in orde te maken, want daarmee eert men de Sjabbat,¹ want het gebod om Sjabbat te eren, geldt voor iedereen, zoals er geschreven staat²: „En je zult de Sjabbat een genoegten noemen, gewijd aan G-d.”

2. Het is beter als men zijn inkopen voor Sjabbat op vrijdagochtend doet, dan op donderdag, want zo is het duidelijker dat men ze doet ter ere van Sjabbat. Dit leidt men af van wat er geschreven staat betreffende het manna³: „En het zal zijn op de zesde dag, wanneer zij zullen voorbereiden datgene wat zij hebben binnengebracht.” Tora vertelt dat op vrijdag er een dubbele portie manna in de woestijn viel, één voor die vrijdag en één voor Sjabbat en we weten dat dit vroeg in de ochtend gebeurde, want er staat geschreven⁴: „Zij zamelden het iedere ochtend in.” Voor alle voorbereidingen geldt dat men ze het beste op vrijdag kan doen, tenzij de aard van die voorbereidingen het noodzakelijk maken dat men er al donderdag mee begint. Maar als de dagen kort zijn, is het natuurlijk toegestaan om meer dingen reeds op donderdag voor te bereiden, opdat men op tijd klaar zal zijn voor Sjabbat.⁵

3. Zelfs iemand die afhankelijk is van anderen, moet, wanneer hij de middelen heeft, zich inspannen om Sjabbat te eren, desnoods door geld te lenen. En wanneer dat niet gaat, moet men zijn uitgaven voor de rest van de week verminderen, om zo Sjabbat te eren. Onze Geleerden zeggen immers⁶: „Iemands onderhoud wordt voor het hele jaar vastgesteld op Rosj Hasjana, behalve voor wat betreft de uitgaven voor Sjabbat en Jom Tov en de uitgaven voor Torastudie voor zijn kinderen, want hoe meer men uitgeeft, des te meer men ontvangt.” Dus men moet niet zuinig zijn voor zijn Sjabbat-inkopen.

4. Afhankelijk van zijn middelen moet men royaal vlees, wijn en andere delicatessen kopen voor de Sjabbat.⁷ Onze Geleerden zeggen dat het goed is om bij elk van de drie maaltijden op Sjabbat vis te eten (behalve wanneer men een hekel heeft aan vis, want men moet voor zijn genoegten eten op Sjabbat en niet voor zijn verdriet).⁸

5. Het is de gewoonte om ter ere van Sjabbat een hoeveelheid deeg te kneden, die voldoende is om daar *challa*⁹ vanaf te nemen. Van dit deeg maakt men speciale gevlochten broden ter ere van Sjabbat of Jom Tov.¹⁰ Het is speciaal een mitswa van de vrouw om dit deeg te maken en daarvan *challa* af te nemen. Want *Adam Harisjon* – de eerste mens – werd geschapen op vrijdag en hij werd beschouwd als de *challa* van de wereld. Door de zonde van zijn vrouw ging hij ten gronde en daarom moet de vrouw dat rectificeren.¹¹ De juiste voorschriften voor het afnemen van *challa* zullen met G-ds hulp later worden behandeld.

6. Men maakt zijn huis schoon, stoft af en ruimt alles netjes op en legt een schoon tafelkleed op tafel, maakt de bedden op, kortom, men zorgt ervoor dat heel het huis er netjes en schoon uitziet, ter ere van Sjabbat.¹² Het is de gewoonte om de tafel de hele Sjabbat gedekt te houden.¹³ Sommige mensen leggen twee tafelkleden op de tafel, zodat als men de kruimels van het tafelkleed, waarop men gegeten heeft, uitklopt, er nog een tafelkleed op de tafel blijft liggen.¹⁴

De tafel moet gedekt zijn voordat de Sjabbat begint, zodat, wanneer we thuiskomen uit de synagoge, alles klaar staat. Onze Geleerden zeggen dat wij door twee dienstdoende engelen, een goede en een kwade, op vrijdagavond van de synagoge naar huis begeleid worden. Wanneer bij thuiskomst de kaarsen branden, de tafel gedekt is en de bedden zijn opgemaakt, dan zegt de goede engel: „Moge het G-ds wil zijn, dat het zo ook de volgende Sjabbat zal zijn. Waarop de andere engel zegt: „Amein.” Maar als niet alles in orde is, dan gebeurt het omgekeerd, wat G-d verhoede.¹⁵

Aantekeningen

1. Sj.A. 250:1. **2.** Jesjajahoe 58:13. **3.** Sjemot 16:5. **4.** Sjemot 16:21. **5.** M.B. 250:2. **6.** Beitsa 16a. **7.** Sj.A. 250:2. **8.** M.B. 242:2. **9.** Een klein beetje brood wat opzij gelegd moet worden en wat men vroeger aan een Kohen moest geven maar dat, sinds we geen Tempel meer hebben, verbrand wordt en wat wij niet mogen eten. **10.** Rama 242:1. **11.** K.S.A. 72:6. **12.** Sj.A. 262:1 en M.B. 1-3. **13.** Rama 262:1. **14.** M.B. 262:4. **15.** M.B. 262:3.

DE MITSWOT VAN DE WEEK

In het Nederlands vertaald door Zwi Goldberg

Deel II: De Mitswot Lo-Ta'asei [de verboden] nrs. 152-156

Overgenomen uit *Sefer haMitswot hakatsar* van de Chafeets Chaïm. [Wat tussen rechte haken staat, is door de samensteller toegevoegd.]

152. Het is verboden om te eten of te drinken op Jom Kippoer,

zoals er geschreven staat (*Wajjikra* 23:29): „Want ieder persoon, die zichzelf niet kwelt op die dag, die zal uitgeroeid worden.” Als iemand op Jom Kippoer zelfs maar [een hoeveelheid ter grootte van een flinke dadel, dat is] minder dan een ei-grootte aan voedsel eet, dat geschikt is voor menselijke consumptie, die is *kareet* schuldig [G-ddelijke uitroeiing]. En wanneer het uit onwetendheid gebeurde, dan is hij een *chataat* [een zondoffer] schuldig. Alle soorten voedsel die gegeten worden, worden samen gerekend voor deze hoeveelheid.

Wanneer iemand een drank drinkt die geschikt is voor menselijke consumptie, in een hoeveelheid die zijn wangen vult, hetgeen de hoeveelheid van minder dan een *reviët* is voor een gemiddeld persoon, dan is hij ook *kareet* schuldig en alle dranken worden samen geteld voor deze minimale hoeveelheid.

Kleinere hoeveelheden dan wat hier genoemd werd, zijn ook verboden door Tora, maar daarvoor is men geen *kareet* schuldig. Echter, de zondaar verdient te worden geselsd voor zijn ongehoorzaamheid. De Geleerden hebben ook het volgende op Jom Kippoer verboden: wassen, de huid olieën, leren schoeisel en seksuele gemeenschap. Wanneer iemand één van deze verboden heeft overtreden, verdient hij ook zweepslagen wegens zijn ongehoorzaamheid.

Het geldt overal en altijd, voor zowel mannen als vrouwen.

153. Het is verboden om werk te verrichten op de eerste dag van Soekot,

zoals er geschreven staat (*Wajjikra* 23:35): „Op de eerste dag zul je geen arbeid verrichten.

Het geldt overal en altijd, voor zowel mannen als vrouwen.

154. Het is verboden om werk te verrichten op Sjeminie Atsèret,

zoals er geschreven staat (*Wajjikra* 23:36): „Op de achtste dag zal er een heilige bijeenroeping zijn voor jullie... een Slotfeest is het, en jullie zult dan generlei arbeid verrichten.”

Het geldt overal en altijd, voor zowel mannen als vrouwen.

155. Het is verboden om wat dan ook te doen, dat kan resulteren in een *chilloel Hasjem*,

want er staat geschreven (*Wajjikra* 22:32): „En jullie zult Mijn heilige Naam niet ontwijden.” Deze zonde is verdeeld in drie afdelingen:

1. Wanneer van iemand in moeilijke tijden van vervolging geëist wordt dat hij een van de geboden van Hasjem overtreedt, en degene die hem daartoe dwingt heeft de bedoeling om hem van zijn geloof af te halen, dan is men verplicht de dood te kiezen en niet te zondigen. Dit geldt ongeacht of het de overtreding van een kleine, eenvoudige mitswa of een grote, zware mitswa betreft. En ook als het de bedoeling is om hem afgeden te doen dienen of om verboden of ontuchtige gemeenschap met iemand te hebben, of om bloed te vergieten, zelfs als dat gebeurt in besloten kring en ook als het niet de bedoeling is om hem van zijn geloof te brengen, in al deze gevallen moet men de dood verkieszen en niet zondigen. Wanneer hij dan toch de zonde begaat en niet gedood wordt, dan heeft hij de heilige Naam ontwijd en dan heeft hij dit verbod overtreden.

Wanneer de zondaar zich bevond op een plek waar tien Joden aanwezig waren, dan zou hij de heilige Naam in het openbaar ontheilgd hebben en dat zou een enorme zonde zijn.

2. Wanneer iemand een zonde begaat, zonder dat hij daar enig plezier van heeft en daar ook niet naar verlangde, maar hij deed dat alleen om te rebelleren en het juk van het Koningschap van zich af te gooien, dan ontwijdt hij daarmee de heilige Naam.

3. Wanneer een vooraanstaand persoon iets doet, wat in de ogen van het gewone volk iets zondigs is, zelfs al was de daad toegestaan, dan heeft hij de heilige Naam ontwijd.

De zonde van *chilloel Hasjem* is zo ernstig, dat noch berouw, noch Jom Kippoer daarvoor verzoening kan doen. De zaak blijft open en alleen de dood kan daar verzoening voor doen.

Het geldt overal en altijd, voor zowel mannen als vrouwen.

